

ТЕМА 7: КРУГООБОРОТ І ОБОРОТ КАПІТАЛУ

Лекція 2 Сутність обороту капіталу та амортизація

Розробив
к.е.н., доцент Макуха С.М.

Питання лекції:

- 1. Показники обороту, основний та оборотний капітал.
- 2. Знос капіталу і амортизація.

Мета заняття:

- розкрити сутність, показники обороту капіталу та фактори, що на нього впливають
- з'ясувати сутність амортизації
- вивчити види амортизаційних відрахувань

1 питання

Показники обороту, основний та оборотний капітал

Оборот капіталу

5

- - це безперервно повторюваний кругооборот капіталу в результаті якого авансовані кошти повністю повертаються до своєї початкової форми

$$C + V = K = K_{осн} + K_{об}$$

ПОКАЗНИКИ ОБОРОТУ КАПІТАЛУ

6

- **Час обороту капіталу** - відрізок часу, протягом якого до підприємця у вигляді виручки повертається уся грошова сума авансованого капіталу, що зросла на величину прибутку
- **Швидкість обороту** капіталу

$$n = \frac{O}{o}$$

n - кількість оборотів авансового капіталу за період;
O - одиниця часу, як правило один рік;
o - тривалість одного обороту даного капіталу

Швидкість обороту капіталу залежить

7

Від часу виробництва

Час виробництва залежить від

- продуктивності праці
- технології
- органічної будови капіталу

Від часу обігу

Час обігу залежить від рівня розвитку ринкової інфраструктури:

- банківської системи
- діяльності бірж
- торговельної мережі
- Транспорту
- зв'язку
- форм просування товару

Приклад

1. Капітал обертається за 6 місяців. Це означає, що він здійснює 2 обороти за рік:

$$n = \frac{12}{6} = 2 \text{ обороти}$$

2. Капітал обертається за 24 місяці

$$n = \frac{12}{24} = 1 / 2 \text{ обороту}$$

Швидкість обороту другого капіталу у 4 рази менша

На швидкість обороту капталу впливають

- **скорочення часу виробництва** (впровадження досягнень НТП, зростання продуктивності праці)
- **скорочення часу обігу** (розширення ринку, розвиток транспорту і зв'язку, удосконалення форми і організацій торгівлі).
- **специфіка даного виробництва** (виробництво морозива, або будівництво Суецького чи Панамського каналів)

Співвідношення основного, оборотного, постійного та змінного капіталу

Що є матеріальним носієм капіталу?

- **Основного** - обладнання, машини, механізми, устаткування
- **Оборотного** - сировина, витрачена електроенергія, пальне тощо. До оборотного капіталу належить також робоча сила

Критерієм поділу капіталу на основний і оборотний є характер перенесення вартості

Вартість основного капіталу переноситься поступово, по частинах, протягом певної кількості кругооборотів

Вартість оборотного капіталу переноситься повністю за один кругооборот

Приклад

Для міні-пекарні авансовано 120 550 гривень

У тому числі:

100 000 грн. - на придбання обладнання

20 000 грн. - на купівлю борошна, цукру, олії

500 грн. - денна вартість робочої сили

50 грн. - денна оплата електроенергії.

Як повертатиметься авансований капітал?

Припущення:

На обладнанні пекарні можна випекти 100 000 буханок хліба. Тому, щоб повернути 100 000 гривень (вартість обладнання), необхідно у вартість кожної буханки включати $1/100\ 000$ вартості обладнання, тобто 1 грн.

За день випікають і продають 500 буханок, це – один кругооборот, у ході якого підприємець відшкодує 500 грн. вартості обладнання.

Щоб повернути весь авансований капітал, потрібно здійснити значну кількість кругооборотів

Як повертатиметься капітал?

Вартість борошна, цукру, олії, електроенергії, які було витрачено на виробництво 500 буханок, повністю повернеться до підприємця після продажу цієї партії хліба, тобто **по завершенні одного кругообороту**.

Денна вартість робочої сили 500 грн. приєднається до перенесеної вартості також **протягом одного кругообороту**.

Висновки по першому питанню

- Раціональне господарювання передбачає пошук шляхів прискорення обороту капіталу, адже це збільшує масу і підвищує норму прибутку
- Для характеристики обороту використовують такі показники, як число оборотів та швидкість обороту

2 питання

Знос капіталу і амортизація

Знос основного капіталу

17

**Знос
основного
капіталу**

**Фізичний знос
основного капіталу**

**Моральний знос
основного капіталу**

Фізичний знос основного капіталу

- це поступова втрата основними засобами споживної вартості в процесі експлуатації

- Верстати, машини, обладнання зношуються внаслідок їх використання
- Будівлі, споруди піддаються впливу дій природи і внаслідок - руйнуються.

Залежить від тривалості та інтенсивності використання основного капіталу

Фактори фізичного зносу основних засобів

- особливості технологічного процесу;
- якість обслуговування основних засобів;
- кваліфікація робітників та їхнє ставлення до основних засобів у процесі використання;
- тривалість, інтенсивність та умови використання основних засобів.

Розрізняють

- повний знос основних засобів
- частковий знос основних засобів

Вимір фізичного зносу основних засобів

$$\text{Кф. знос} = \text{Вкап. рем} / \text{Вп}$$

Вкап. рем — вартість капітальних ремонтів обладнання від початку служби (грн.);

Вп — первісна балансова вартість осн. засобів, грн;

$$\text{Кф. знос} = \text{Азнош} / \text{Вп},$$

Азнош — сума амортизаційних відрахувань від початку служби (грн.).

$$\text{Кф. знос} = \text{Тф} / \text{Тн} \cdot 100\%,$$

Тф — фактичний строк служби осн. засобів (років).

Тн — нормативний строк служби осн. засобів (років)

Моральний знос основного капіталу

21

- *техніко-економічне старіння його елементів, що виявляється у втраті доцільності їхньої подальшої експлуатації через появу дешевих або досконаліших засобів праці*

Знецінення засобів праці, втрата їх мінової вартості до закінчення строку фізичної експлуатації

Різновиди морального зносу

- Моральний знос **першого роду** викликаний здешевленням виробництва машин попередньої конструкції
- Моральний знос **другого роду** викликаний появою більш продуктивних машин і більш дешевих у розрахунку на одиницю потужності

Показники оцінки моральний зносу обладнання

- продуктивність
- швидкість роботи
- шумність
- покоління головних модулів
- ресурс роботи

Амортизація (від лат. amort - безсмертя або amortisatio - погашення)

- 1) процес поступового перенесення вартості основного капіталу на новостворену продукцію в міру його зношування;
- 2) процес відновлення вартості основного капіталу за рахунок цільового нагромадження грошових засобів

Підприємець не може самостійно встановлювати норму амортизації, це справа уряду

Амортизаційні відрахування

- щорічне списання частини вартості основного капіталу

$$A = \frac{K}{T}$$

A – річна амортизація основного капіталу;

K – вартість основного капіталу

T – термін (кількість років) служби основного капіталу

Амортизаційний фонд

26

- - грошовий фонд, призначений для відшкодування вартості спожитих елементів основного капіталу, які вибувають з виробничого процесу в міру свого фізичного та морального зношування

Під час інфляції кошти фонду знецінюються, а це ускладнює відшкодування вартості елементів основного капіталу

Норма амортизації

- - виражене у відсотках відношення річної суми амортизації до вартості елементів основного капіталу

$$A' = \frac{A}{K} \times 100$$

A' – норма амортизації

A – сума амортизаційних відрахувань за рік;

K – вартість авансованого основного капіталу

Методи нарахування амортизації основних засобів

- 1. Прямолінійний метод
- 2. Метод зменшення залишкової вартості
- 3. Метод прискореного зменшення залишкової вартості
- 4. Кумулятивний метод
- 5. Виробничий метод

Висновки по другому питанню

- Засоби праці в процесі виробництва зношуються. Існує два види зносу засобів праці: фізичний та моральний
- Щоб відшкодувати вартість використаних засобів виробництва підприємці здійснюють амортизацію

Дякую за увагу!

30

